

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Esteettömyysasioiden neuvottelukunnan lausunto kaupunginhallitukselle ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista säädetyn lain, ns. vanhuspalvelulain mukaisesta suunnitelmasta

HEL 2015-001023 T 06 01 02

Esteettömyysasioiden neuvottelukunnalta on pyydetty lausuntoa Stadin ikäohjelmasta.

Vanhuspalvelulaki edellyttää, että kunta laatii suunnitelman toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palveluiden ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelmassa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Helsingissä tällainen suunnitelma on nimeltään "Stadin ikäohjelma 2015 - 2016".

Yleistä

Suunnitelman taustaselvityksissä ja kuulemistilaisuuksissa on käsitelty monipuolisesti yli 65-vuotiaiden helsinkiläisten elämää ja olosuhteita. Suunnitelmassa tulee näkyä vahvemmin tavoitteet, vastuutahot ja kehittämistoimenpiteet. Valitut viisi toimenpidealuetta ovat oikeat, yleisötilaisuuksissa tärkeimmiksi nousseet aiheet:

1. Tieto käyttöön ja voimaa vaikuttamiseen
2. Iätöntä asumista
3. Luotuja liikkumaan
4. Muistiystävällinen Helsinki
5. Käyttäjälähtöiset palvelut

Tieto käyttöön ja voimaa vaikuttamiseen

Viestintään ja tiedonsaantiin tulee panostaa. Vain noin puolet 65-vuotiaista käyttää internetiä, joten palveluneuvonnan kehittäminen sähköisen viestinnän lisäksi tulee ottaa mukaan Stadin ikäohjelmaan. Puhelinneuvonnan lisäksi tarvitaan paikkoja, joissa tietoa voi saada kasvokkain tai tekstiviestillä. Tietoa tarvitaan esimerkiksi apuvälineistä, kodin muutostöistä, turvallisuudesta ja eri palvelujen vastuutahoista. Omaishoitajat kaipaavat usein tietoa ja tukea käytännön haasteiden ratkaisemisessa.

Asuminen

Ikärakenteen muutos on nopea ja se vaikuttaa suoraan asumiseen. Jotta ikääntyneet voivat asua kodissaan mahdollisimman pitkään, heillä tulee olla toimiva, esteetön, ja turvallinen asunto. Esteettömiä asuntoja tarvitsevat myös vammaiset ja lapsiperheet.

Esteettömyydessä on ennen kaikkea kyse hyvästä suunnittelusta. Tilaaja on ratkaisevassa asemassa, jotta tehokkaaseen ja toimivaan esteettömyyteen voidaan panostaa. Esteettömien asuntojen riittävä tarjonta vastaa myös väestömme huoltosuhteen haasteeseen ja ikääntyvän väestön palvelutarpeen hallintaan. Hyvät asuinolot osaltaan myöhentävät ja jopa ehkäisevät

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

siirtymistä palveluasumiseen ja laitoshoidtoon. Kotiin vietäviä palveluja tulee laajentaa ja kehittää, jotta kotona asuminen olisi todellinen vaihtoehto myös yksinasuville muistisairaille. Erilaisia asumismuotoja tulee kehittää: yhteisöllisessä asumisessa olisi helppo järjestää yhteistä virkistystoimintaa, ulkoilua ja liikuntaa sekä tarpeelliset terveydenhuollon ja kodinhoidon palvelut.

Monet ikääntyneet tarvitsevat asunnon muutostöitä voidakseen asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Asunnon muutostyöt koskevat kuitenkin yleensä ainoastaan asunnon sisätiloja. Kuka vastaa esimerkiksi kerrostalon sisäänkäynnin muuttamisesta esteettömäksi, jos taloyhtiö kieltäytyy maksamasta muutostöitä? Voisiko esteettömyyden parantaminen olla ehtona kaupungin hissiavustuksen myöntämiselle? Stadin ikäohjelmassa olisi hyvä näkyä, miten kotona asuvien ikääntyneiden turvallisuus taataan myös kriisitilanteissa. Monella ikääntyneellä kuulo on heikentynyt, eivätkä he kuule palovaroittimen ääntä ilman apuvälineitä. Myös monet liikkumis- ja toimimisesteiset tarvitsevat apua pelastautumisessa. Miten tämä huomioidaan kotihoidossa ja pelastuslaitoksen toiminnassa? Onko pelastuslaitoksella tietoa liikkumis- ja toimimisesteisten kaupunkilaisten asuinpaikoista?

Monet ikääntyneet pystyvät asumaan kotona omaishoitajien avulla. Miten omaishoitajien jakaminen ja mahdollisuus riittävään lepoon turvataan? Löytyykö kaupungilta riittävästi tilapäishoitopaikkoja omaishoitajien lomien ajaksi?

Esteettömien asuntojen lisäksi tarvitaan myös esteettömiä julkisia tiloja. Aluesuunnitelmissa tarkastellaan esteettömät reitit, alueet ja puistot esteettömine penkkeineen. Katualueiden kehittämiseen kuuluu muun muassa jalankulun ja pyöräilyn parempi erottelu ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden huomiointi (kuten pyörätuolin ja rollaattorin käyttäjät ja näkövammaiset). Alueellisten esteettömyyssuunnitelmien tärkeimpiä korjauskohteita tulee myös aktiivisesti priorisoida sekä ryhtyä toteuttamaan. Esteettömyyttä tulee edistää myös talvikunnossapidossa.

Luotuja liikkumaan

Liikunta eri muodoissaan on todettu keskeiseksi tekijäksi toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Kaupungin tulee tukea myös liikkumis- ja toimimisesteisten liikuntaa esim. saattajapalveluja kehittämällä sekä rakentamalla ja korjaamalla esteettömiä harrastuspaikkoja sekä tarjoamalla ilmaisia ohjattuja liikuntatapahtumia.

Käyttäjälähtöiset palvelut

Toimivat ja esteettömät lähipalvelut mahdollistavat kotona asumisen. Kaupat, sosiaali- ja terveysasemat sekä kirjastot auttavat ikääntyneiden toimintakyvyn säilyttämistä. Monipuolisia palvelukeskuksia pitää olla eri puolilla kaupunkia.

Julkinen liikenne mahdollistaa ikääntyneiden itsenäisen, autottoman elämän. Liikennevälineiden, pysäkkien ja terminaalien tulee olla esteettömiä, jotta kaikki voivat niitä käyttää.

Stadin ikäohjelma on laadittu erilaisia verkostoja hyödyntämällä. Tällainen toimintatapa luo myös hyvän pohjan hallintokuntien jatkuvalla yhteistyöllä. Esteettömyysasioiden neuvottelukunta seuraa mielenkiinnolla ohjelman käytännön toteutumista.

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Helsingissä 28. toukokuuta 2015

Pekka Sauri
puheenjohtaja

Pirjo Tujula
sihteeri